

SÜRDÜRÜLEBİLİR YAŞAMA YÖNELİK DAVRANIŞ VE TUTUMLARI MİMARLIK FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDEN OKUMAK⁽¹⁾

READING BEHAVIORS AND ATTITUDES TOWARDS SUSTAINABLE LIVING THROUGH ARCHITECTURE FACULTY STUDENTS

Aslı ALTANLAR¹, Zeynep ÖZDEMİR²

¹⁻²Amasya Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Amasya / Türkiye

ORCID ID: 0000-0002-4876-9527¹, 0000-0001-8412-9044²

Öz: Amaç: İnsanın, insanlar ve doğal ve yapay çevre ile kurduğu ilişki, ortak davranış biçimlerini oluşturarak sürdürülebilir kent kültürünü oluşturmaktadır. Dolayısıyla ekosistemi korumaya yönelik toplumsal sorumlulukla alakalı bilinç düzeyinin geliştirilmesi önemlidir. Özellikle kentin sürdürülebilirliğini sağlayacak mekanla ilgili stratejilerin geliştirilebilmesi için mimarlık fakültesi öğrencilerinin çevresel bilinç düzeyini geliştirmek gerekmektedir. Bu çalışma mimarlık fakültesi öğrencilerinin sürdürülebilir yaşama yönelik farkındalık, çevreci tutum ve davranışlarını belirleyen etmenleri anlamaya odaklanmıştır. **Yöntem:** Sürdürülebilir yaşama yönelik tutum ve davranış ölçeğinin (SDT) yapı geçerliliğini tespit etmek ve faktör yapısını ortaya koymak amacıyla "Açımlayıcı Faktör Analizi" (AFA) yapılmıştır. Ölçeğin ve alt boyutlarının arasındaki ilişkiyi tespit etmek için Spearman-Brown korelasyon analizi uygulanmıştır. Katılımcıların sosyo demografik özellikleri ile faktörler arasında anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek için Mann-Whitney Testi ve Kruskal-Wallis Testi yapılmıştır. **Bulgular:** SDT ölçeği bileşenlerinin "çevresel farkındalık", "çevreci davranışlar" ve "teknosentrik tutum" olduğu belirlenmiştir. Ayrıca cinsiyet ile çevresel farkındalıkları ve çevreci davranış puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu, teknosentrik tutum puanı ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. **Sonuç:** Öğrencilerin çevresel farkındalıklarının, çevresel davranışlarını ve sürdürülebilir yaşam kültürünü etkilediği belirlenmiştir. Mimarlık fakültelerindeki sürdürülebilir yaşam ve kentleşme konuları ile ilişkili derslerin ağırlığının artırılmasının, öğrencilerin toplumsal sürdürülebilirliğin gelişmesine ve sürdürülebilir kentsel gelişmenin sağlanmasında plan ve programlar geliştirmesine katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Yaşam, Çevresel Farkındalık, Çevreci Davranış, Ekosentrik Tutum, Sürdürülebilir Gelişme

Abstract Objective: It created a sustainable urban culture with common behaviour patterns in the relationship between humans and natural and artificial environments. Therefore, it is essential to raise awareness about social responsibilities to protect the ecosystem. The study focuses on understanding the factors that determine the awareness, environmental attitudes and behaviours of students at the faculty of architecture towards sustainable living. **Method:** "Exploratory Factor Analysis" was conducted to determine the construct validity of the scale of attitudes and behaviors towards sustainable living and to reveal its factor structure. Spearman-Brown correlation analysis was applied to determine the scale's relationship and sub-dimensions. Mann-Whitney Test and Kruskal-Wallis Test were conducted to determine whether there was a significant difference between the socio-demographic characteristics of the participants and the factors. **Findings:** It was determined that the components of the SAB scale are "environmental awareness", "environmental behaviors" and "technocentric attitude". There was a significant difference between the gender and their environmental awareness and behaviour scores, while there was no significant difference between their technocentric attitude score averages. **Conclusion:** It was determined that students' environmental awareness affects their environmental behaviors and sustainable living. It is crucial for creating sustainable urban development planning.

Keywords: Sustainable Living, Environmental Awareness, Environmental Behavior, Ecocentric Attitude, Sustainable Development

Doi: 10.17365/TMD.2022.TURKEY.27.06

- (1) *Sorumlu Yazar / Corresponding Author: Aslı ALTANLAR, (Doç. Dr., Assoc. Prof.), Amasya Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Amasya/ Türkiye, asli.altanlar@gmail.com, Geliş Tarihi / Received: 29.08.2022, Kabul Tarihi / Accepted: 31.12.2022, Makalenin Türü / Type of Article (Araştırma – Uygulama / Research -Application), Çıkar Çatışması / Conflict of Interest: Var / Yes, "Amasya Üniversitesi, Bilim Etik Kurulu, Sosyal Bilimler Etik Kurulu, Sayı: 47397, Tarih: 14.12.2021"*

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2022 Sayı: 27 Sonbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2022 Issue: 27 Autumn Term

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

GİRİŞ

Son yıllarda yaşanan iklim değişikliği ve beraberinde gelen doğal afetler ile hızla artan ekonomik büyüme doğrultusundaki bilinçsiz tüketimin yaratmış olduğu çevre sorunları dünyanın taşıma kapasitesini aşmaktadır (Heyl vd., 2013:488). Bunun bir sonucu olarak, her geçen gün insan yaşamı da tehlike altına girmektedir. Özellikle nüfus artışına bağlı olarak hızla gelişen kentleşme olgusu sebebiyle ekosistemdeki sürdürülebilir dengeyi sağlayabilmek için büyük çabalar sarf edilmesi gerekmektedir (Cengiz vd., 2014:2). Bu nedenle uluslararası düzeyde sürdürülebilir kentleşmeyi sağlamak amacıyla küresel düzeyde tüm canlıların ve insanların varlığını sürdürebileceği ekolojik açıdan dengeli koşullara sahip bir çevreyi sağlama, koruma ve geliştirmenin tüm insanlığın ortak sorumluluğu olduğu kabul edilmiştir. Özellikle 2016 yılında yürürlüğe giren Birleşmiş Milletler (BM) Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'nın on birinci maddesinde “Sürdürülebilir Kentler ve Topluluklar” başlığı altında “Kentleri ve yerleşim yerlerini kapsayıcı, güvenli, dayanıklı ve sürdürülebilir hale getirmek” öncelikli hedef olarak belirlenmiştir (Uğuz Yedievli, 2021:34). Bu hedefi gerçekleştirebilmek için 1992 yılında kabul edilen Rio Bildirgesi'nde belirtildiği gibi çevrenin korunması ve sorunlarla baş edilmesinin en iyi yolunun halkın çevre konularıyla ilgili eği-

tim alması ve çevrenin korunması amacıyla yapılan faaliyet ve programlara katılımının sağlanması ile mümkün olacaktır (Bahşi vd., 2022:13). Sürdürülebilir bir kent tasarlayabilmek için kentsel yaşamın sosyal boyutunun da ele alınması oldukça önemlidir. Bu çerçevede insanların kentsel yaşamdaki memnuniyetleri, deneyimleri ve günlük çevrelerinin kalitesini algılamaları ve yaşamlarını buna göre şekillendirmeleri göz önünde bulundurulmalıdır (Öztürk Kurtaslan, 2014:87). Bu şekilde çevresel farkındalığı yüksek bir toplum oluşturulabilir. Özellikle çevrenin korunması ve sürdürülebilir kentleşme ölçütlerinin uygulanması kapsamında çevresel farkındalığı yüksek bilinçli bir toplum oluşturmak için çevresel tutum, çevresel davranış ve değerlerin olumlu yönde geliştirilmesi gerekmektedir. Bu amaçla, bireylerin çevre ile ilgili tutum ve davranışlarını öğrenmek, çevre sorunlarının ne kadar farkında olduğunun ve bu sorunların çözümünde ne kadar bilinçli hareket ettiğinin farkına varmak sürdürülebilir yaşam ve kentleşme için önemlidir. Alan yazınında çevre bilincine sahip olan ve çevre sorunlarından endişe duyan bireylerin, yaşamlarında çevreyi korumaya yönelik ve/veya çevre yanlısı davranış eğiliminde olduğu ifade edilmektedir (Meinhold ve Malkus 2005:523). Bu bağlamda sürdürülebilir çevre bilincinin oluşturulabilmesi için insanın çevre ahlakını geliştirmeye yönelik çevre eğitimini desteklemek ve çevre bilgisini erişilebilir kıl-

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2022 Sayı: 27 Sonbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2022 Issue: 27 Autumn Term

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

maya yönelik strateji ve eğitim programları düzenlemek gerekmektedir. Bu şekilde çevre bilgisinin toplumun tüm kesimlerine aktarılması teminat altına alınabilir (Heyl vd., 2013:488; Tekeli ve Ataöv, 2017: 89). Ancak unutmamak gerekir ki, bireylerin düşünce yapısını ve davranışını geliştirmek sürdürülebilirlik sorununu tek başına ortadan kaldırmak için yeterli olmayacaktır. Bu nedenle yer ve doğal çevre ile ilgili bazı müdahalelerin yapılması gerekmektedir. Bu noktada mimarlık fakültesinde okuyan öğrencilerin mesleki eğitimlerini tamamladıklarında yer ve doğal çevre ile ilgili ortaya konulan müdahale biçimlerinde söz sahibi olacağı aşikardır. Bu nedenle söz konusu öğrencilerin sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir yaşam çevreleri ile ilgili bilincinin geliştirilmesi öncelikli hedefler arasında olmalıdır. Sürdürülebilir gelişme ve sürdürülebilir bir kentsel çevrenin tasarım ve planlanması için verilecek olan bu eğitimler, öğrencilerin küresel ve yerel düzeyde çevresel sürdürülebilirlik ile ilgili konularda bireysel ve/veya kolektif olarak bir şeyler yapabilemesi için inisiyatifli ele almaları açısından bilgi, beceri ve değer yargılarının gelişmesine olanak tanıyacaktır (Summers vd., 2004:167). Dolayısıyla bu çalışmada sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma kavramlarının tartışılmasından çok sürdürülebilir kalkınma için eğitim konusuna odaklanılmaktadır. Bu bağlamda mimarlık fakültesi bünyesinde eğitim vermekte olan şehir ve bölge planlama bö-

lümü ve kentsel tasarım ve peyzaj mimarlığı bölümü eğitim müfredatı ve öğrencilerine odaklanılmaktadır.

AMAÇ

Sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilebilmesi bu konuda paydaşların farkındalık ve bilinç düzeyinin geliştirilmesi ve bu şekilde sürdürülebilir yaşam biçiminin günlük hayata uyarlanması gerekmektedir. Bu nedenle çevrenin korunması ve sürdürülebilir kentsel gelişme ile ilgili ders içerikleri geliştirilerek farklı disiplinlerin eğitim programlarında ele alınmaya başlanmıştır. Hatta çevrenin korunması ve sürdürülebilir kentsel gelişme kapsamında uluslararası ve ulusal düzeyde pek çok üniversitede sürdürülebilirlik programlarının da açıldığı ve bu programların sürdürülebilirlik raporları oluşturdukları görülmektedir (Yalçın Ercoşkun, 2012:58; Lozano, 2011:68). Lisans ve lisansüstü eğitim veren bu tür bilim dallarının, program hedeflerini ne ölçüde gerçekleştirebildiğinin tespit edilmesi eğitim müfredatlarının geliştirilmesi açısından yararlı olacaktır. Bu nedenle bu çalışmada, mimarlık fakültesinde eğitim gören öğrencilerin sürdürülebilir yaşam tarzları ile ilgili bakış açıları ortaya konulmaya çalışılacaktır.

KAPSAM

Mimarlık fakültelerinde verilen eğitimin doğası gereği insan, doğa ve ekonomi ilişkileri-

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yılı: 2022 Sayı: 27 Sonbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2022 Issue: 27 Autumn Term

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

ne odaklanılmakta ve bu kapsamda ekolojik dengeyi kurmayı ve sürdürmeyi hedefleyen teorik ve uygulamalı dersler verilmektedir. Bu nedenle “sürdürülebilir kalkınma için eğitim” girişimin etkilerinin gözlemlenmesi açısından mimarlık fakültelerinde eğitim alan öğrencilerin çevresel farkındalık ve tutumlarının ne yönde değiştiğini gözlemlemek alan yazınına önemli bir katkı koyacaktır. Bu çalışmada bireylerin sürdürülebilir gelişme ve yaşama yönelik davranış ve tutumlarını belirleyebilmek için alan yazınından yararlanılarak bir ölçek geliştirilmiştir. Bu amaçla öncelikle sürdürülebilir yaşam bağlamında çevresel farkındalık, çevre duyarlılığı, çevresel tutum ve çevreci davranış kavramları incelenmiş ve bu çerçevede geliştirilen ölçekler incelenmiştir. İkinci olarak bireylerin çevresel tutum ve davranışlarına etki eden kişisel ve bağlamsal faktörler irdelenmiştir.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Örneklem Seçimi ve Yöntemi

Araştırma evreninin örneklemine; 2021-2022 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Amasya Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlama (ŞBPB) ve Kentsel Tasarım ve Peyzaj Mimarlığı (KTPM) bölümlerine devam eden toplam 342 (176 erkek, 166 kız) öğrenci bulunmaktadır. Toplam örneklem sayısı, %95 güven aralığı ve ± 0.05 örnekleme hatası ile 201 olarak belirlenmiştir.

Anket Formu ve İçeriği

Anket soruları üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğrencilerin yaşadıkları yerleşim birimi, eğitim aldıkları anabilim dalı, yaşları, gelir düzeyleri ve cinsiyetlerine yönelik dokuz adet soru yer almaktadır. İkinci bölümde öğrencilerin çevre eğitimi ve çevre bilimi dersi alıp almadıklarını belirlemeye yönelik 2 adet soru ile öğrencilerin sürdürülebilir gelişme stratejileri ile ilgili görüşlerini ortaya koyamaya yönelik 12 maddelik bir adet soru bulunmaktadır. Sürdürülebilir kentsel gelişme üzerinde etkili olan stratejilerin belirlenmesinde Karakut Tosun (2019:67)'un “sürdürülebilir kentleşme kent modelleri üzerine bir inceleme” konulu kitabından yararlanılmıştır. Söz konusu soruda öğrencilerin sürdürülebilir kentsel gelişme ile ilgili verilen stratejiler ile ilgili görüşlerini en önemliden en az önemliye doğru sıralayarak belirtmeleri istenmiştir. Üçüncü bölümde ise, sürdürülebilir yaşama yönelik davranış ve tutum ölçeğinin (SDT) bileşenlerini ortaya koyabilmek amacıyla 12 tane çevresel farkındalık, 11 tane çevresel tutum, 12 tane çevresel davranış ile ilgili olan toplam 35 adet ifadeye yer verilmiştir. SDT ölçeği Müderrisoğlu ve Altanlar, (2011:161-162), Kibbe vd. (2014:4-6) ve Pan vd. (2018:8-9) çalışmalarında kullandıkları ölçeklerden yararlanılarak geliştirilmiştir.

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2022 Sayı: 27 Sonbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2022 Issue: 27 Autumn Term

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Ölçüm Yöntemi ve Teknikleri

Sürdürülebilir yaşama yönelik tutum ve davranış ölçeğinin (SDT) yapı geçerliliğini tespit etmek ve faktör yapısını ortaya koymak amacıyla “Açımlayıcı Faktör Analizi” (AFA) yapılmıştır. Bunun için temel bileşenler (principal components) ve doğrudan eğik döndürme (direct oblimin) yöntemleri kullanılmıştır. Örneklem büyüklüğü açısından faktör analizi için veri yapısının uygunluğunu test etmek için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi uygulanmıştır. Ölçeğin güvenilirlik çalışmaları kapsamında, Spearman-Brown korelasyon Cronbach Alpha ve kararlılık bağlamındaki güvenilirlik analizi kullanılmıştır. Değişkenlerin 0,05 anlamlılık düzeyinde normal dağılıma uygunluk gösterip göstermediğini belirlemek üzere çarpıklık katsayısı (skewness) analizi yapılmıştır. Çarpıklık katsayısı analizi ile dağılımın normal olmadığına karar verilmesi için çarpıklık katsayısı (ÇK) değeri, kendi standart hatasına (SH) bölünmektedir, elde edilen değer $\alpha=0,05$ anlamlılık seviyesi için 1,96’den küçük ise dağılımın normal olduğu kabul edilmektedir (Bursal, 2019:50). Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri ile alt faktörler arasında anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek için ise parametrik olmayan istatistik sınamalarından Mann-Whitney Testi ve Kruskal-Wallis Testi uygulanmıştır.

ARAŞTIRMANIN KISITLARI

Araştırma kapsamında hazırlanan anket 2021-2022 eğitim-öğretim güz yarıyılında Amasya Üniversitesi Mimarlık Fakültesi’nde okuyan öğrencilere uygulanmıştır. Araştırmanın yapıldığı süreç içerisinde Amasya Üniversitesi’nde öğrenci alan bölümler Şehir ve Bölge Planlama Bölümü ile Kentsel Tasarım ve Peyzaj Mimarlığı Bölümleri’dir. Bu nedenle bu araştırmadan elde edilecek bulguların mimarlık fakültesi bünyesinde eğitim vermekte olan tüm bölümler için genellenmesi mümkün değildir. Ancak ileri de yapılacak çalışmalarda mimarlık fakültesi bünyesinde eğitim vermekte olan mimarlık, kültür varlıklarını koruma ve onarımı ve iç mimarlık ve çevre tasarımı gibi bölümlerinde araştırma evrenine dahil edilmesi verilen eğitimin öğrencilerin sürdürülebilir yaşama yönelik davranış ve tutumları üzerindeki etkinin gözlemlenmesi açısından yararlı olacaktır. Araştırmanın bir diğer kısıtı da Covid 19 pandemisi nedeniyle söz konusu dönemde mimarlık fakültesine kayıt yaptıran birinci sınıfların toplam içindeki temsil gücünün düşük olmasıdır.

ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Mimarlık fakültesinde yer alan şehir ve bölge planlama ve kentsel tasarım ve peyzaj mimarlığı bölümlerinde eğitim almakta olan öğrencilerin sürdürülebilir yaşama yönelik tutum ve davranışlarını belirleyebilmek için

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2022 Sayı: 27 Sonbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2022 Issue: 27 Autumn Term

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

aşağıdaki araştırma sorularına cevap bulunması hedeflenmektedir:

- Öğrencilerin sürdürülebilir yaşama yönelik davranış ve tutumlarını (SDT) belirleyen bileşenler nelerdir?
- Öğrencilerin bireysel özellikleri ile sürdürülebilir yaşama yönelik davranış ve tutumlarını belirleyen bileşenler arasında anlamlı bir farklılık var mıdır? Anlamlı bir farklılık varsa bu farklılık katılımcıların ne tür özelliklerinden kaynaklanmaktadır?

ARAŞTIRMANIN ALT PROBLEMLERİ

Araştırmanın problemini desteklemek üzere alt problemler de belirlenmiştir. Buna göre; öğrencilerin yaşadıkları yerleşim birimi, ailelerinin gelir düzeyi, okudukları bölüm, sınıf, yaş ve cinsiyet değişkenlerine göre sürdürülebilir yaşama yönelik tutum ve davranışlarının farklılık gösterip göstermediği test edilmek istenmektedir. Bu amaçla belirlenen alt problemler şunlardır:

- Öğrencilerin sürdürülebilir yaşama yönelik tutum ve davranışlarında yaş, cinsiyet, hanenin gelir düzeyi ve yerleşim birimi değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Öğrencilerin sürdürülebilir yaşama yönelik tutum ve davranışlarında okudukları bölüm ve sınıf değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

- Öğrencilerin sürdürülebilir yaşama yönelik tutum ve davranışlarında çevresel konular ile ilgili daha önce aldıkları eğitimlere göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Öğrencilerin sürdürülebilir kentsel politikalar ile ilgili görüşleri nelerdir?

ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

Bu çalışmada araştırmanın problem ve alt problemleri kapsamında aşağıdaki hipotezler sorgulanmaktadır:

H1. Öğrencilerin sürdürülebilir yaşama yönelik tutum ve davranışlarında yaş, cinsiyet, hanenin gelir düzeyi ve yerleşim birimi değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık vardır.

H2. Öğrencilerin sürdürülebilir yaşama yönelik tutum ve davranışlarında okudukları bölüm ve sınıf değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık vardır.

H3. Öğrencilerin sürdürülebilir yaşama yönelik tutum ve davranışlarında çevresel konular ile ilgili ilköğretim ve lise çağlarında aldıkları eğitimlere göre anlamlı bir farklılık vardır.

KURAMSAL ÇERÇEVE

Sürdürülebilir yaşama dair davranış ve tutumları belirleyen etmenler

Daha sürdürülebilir bir gelecek için mevcut davranış kalıplarını değiştirmek gerekmektedir.

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2022 Sayı: 27 Sonbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2022 Issue: 27 Autumn Term

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

dir¹ (Steg ve Vlek, 2009:309). Bu doğrultuda uluslararası kuruluşlar, birey ve/veya toplumların çevre ile ilgili bilinçlendirilmesine dolayısıyla eğitimin önemine vurgu yapmaktadırlar. Benzer bir şekilde Gündem 21'in otuz altıncı bölümünde sürdürülebilir gelişmeyle tutarlı eğitimin, çevresel bilinç, değer yargıları, tutum ve davranışların geliştirilmesinde önemli bir rol üstlendiği vurgulanmaktadır². Bu nedenle çevresel sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi için çevresel davranış ve tutumların ne yönde ilerlediğinin belirlenmesi oldukça önemlidir (Dhenge vd., 2022:4). Bu bölümde bireylerin sürdürülebilir yaşamı benimsemesinde etkili olduğu ifade edilen çevresel farkındalık, çevresel tutum ve çevreci davranış kavramları kısaca açıklanacaktır.

Çevresel farkındalık, çevreyle ilgili olumlu ya da olumsuz durumların, tehditlerin ya da mevcut durumun algılanmasını, insan ve yeryüzü arasındaki ilişki hakkında bilinçlenmeyi ve çevrenin korunması ile ilgili farklı görüşler üzerindeki değerleri, tutumları ve tercihleri içermektedir (Takala, 1991:591; Qu vd., 2015:331). Bu bağlamda çevre bilgisi, çevre duyarlılığı ve bireylerin çevre ile ilgili sorumluluğu, çevresel farkındalığı oluşturan önemli bileşenler arasında sayılabilir (Nolan, 2010:645; Liu vd, 2014:51). Çevre bilinci,

çevre sorunları karşısında tepki verme eğilimi olarak görülürken, aynı zamanda insan davranışları sonucu oluşan çevre sorunlarına gösterilen tutum olarak da tanımlanabilmektedir (Culiberg ve Rojšek, 2008'den akt. Ait Taleb vd., 2021:1). Tutum ise, bireyin inançları, olumlu veya olumsuz duyguları ve davranışsal niyetlerinin bir araya gelmesi ile oluşmaktadır (Dhenge vd., 2022:4; Schultz vd., 2004:1; Ajzen ve Fishbein, 1980:239). Bireyler fırsatını bulduklarında niyetlerini gerçekleştirmek için belirli davranışlarda bulunurlar. Bu nedenle bireylerin tutumları doğrudan davranış kalıplarını etkilemektedir (Ajzen ve Fishbein, 2000:14). İnsanın kendisi ile dış dünyası arasındaki ilişkinin nasıl adlandırıldığı ile ilgili yapılan bazı çalışmalar çevreye yönelik tutumları; “ben-merkezli (Egosentrik)”, “doğa-merkezli (ekosentrik)”, “teknoloji-merkezli (teknosentrik)” “insan-merkezli (antroposentrik)” ve canlı merkezli (Biosentrik)” kavramları bağlamında ele alabilmektedir (Yılmaz Turgut, 2012:29-30). Çevreci tutumun belirleyicilerinden bir diğeri de çevresel kaygıdır. Çevresel kaygı aslında bir tür endişeyi ifade etmektedir. Bu endişenin arka planı toplumsal olarak kabul gören değerlerin, bireyler üzerindeki etkilerini belirleyen inanç ve düşünce sistemine dayanmaktadır. Bu nedenle çevresel kaygı düzeyi yüksek olan bireyler daha fazla çevreci davranış gösterme eğilimindedirler (Edwards ve Oskamp 1992'den akt. Kement, 2020:185).

1 <https://www.greengrowthknowledge.org/blog/can-we-really-change-our-behaviour-sustainable-future>

2 http://arsiv.uclg-mewa.org/doc/rio-20_GrSon.pdf

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2022 Sayı: 27 Sonbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2022 Issue: 27 Autumn Term

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Çevresel davranış ise, bireylerin çevrenin korunması ve sürdürülebilmesi için bilinçlendirilmesi ve duyarlı hale getirilmesi ile toplumun çevreye karşı olumlu tutum sergilemesi ve çevre yanlısı davranışlarda bulunmasını ifade etmektedir (Kollmuss ve Agyeman, 2002:214; Kanbak, 2015:79). Tüm bu veriler ışığında, bireylerin tutumlarının, düşünce, duygu ve davranışları ile bir ilişki içerisinde olduğu ifade edilebilir. Başka bir ifadeyle, bireylerin çevreye karşı sergiledikleri davranışlar, nasıl bir tutum içerisinde olduklarına dair ipuçları da vermektedir (Tavşancıl, 2006'dan akt. Kılıç ve Girgin 2019:217). Ancak Steg ve Vlek (2009) çevreci davranışa etki eden faktörlerin sadece kişisel faktörler olarak ele alınmasının çevreci davranışı açıklamada tek başına yeterli olmayacağına dikkat çekmiş ve konunun bağlamsal olarak ele alınmasının önemini de vurgulamışlardır. Çünkü bağlamsal faktörler de doğrudan ya da dolaylı olarak çevreci niyet ve davranışlara etki etmektedir. Araştırmacılar çevreci davranışı etkileyen kişisel faktörleri; değerler, çevresel sorunlara ilişkin duyarlılık, çevreci davranmaya ilişkin ahlaki yükümlülük, sosyal normlar, duygulanım, tutumlar ve alışkanlıklar kapsamında ele almaktadırlar. Bağlamsal faktörleri ise yaşanan yerin fiziksel altyapısı, çevreci ürünlerin varlığı ve onlara ulaşabilme gibi mekansal özellikler bağlamında ele almaktadırlar (Steg ve Vlek 2009'dan akt. Sarı, 2020: 212). Örneğin, kişinin evi ile işi arasındaki yolda bisik-

let yolu yoksa ya da toplu ulaşım seferleri çok sık değilse niyetin davranışa dönüşme olasılığı düşecektir. Sık sefer sayısı, toplu ulaşım araçlarının çeşitliliği, kalitesi, erişilebilirliği, ulaşım maliyeti, bireyin bisiklet kullanırken kendini güvende hissedebileceği bir ortama sahip olması gibi çevresel faktörler niyetin davranışa dönüşme olasılığını artıracaktır (Sarı, 2020: 223-224). Buraya kadar yapılan açıklamalardan da anlaşıldığı gibi sürdürülebilir yaşama dair tutum ve davranışlar bireylerin yaşadıkları ortamın ekonomik, sosyal ve fiziksel koşulları gibi bağlamsal faktörler ile meslekleri, gelir düzeyleri, çevreye dair bilgileri, değerleri, kültür seviyeleri, eğitimleri, cinsiyet ve yaş değişkenleri gibi kişisel faktörlere göre de farklılık gösterebilmektedir (Schmiedebach vd., 2022:3; Ajzen, 2001:37). Bu nedenle bu çalışmada sürdürülebilir yaşam biçiminin benimsenmesinde etkili olan kişisel ve bağlamsal faktörlerin anlaşılmasına yönelik bir araştırma yöntemi ortaya konulmaktadır.

BULGULAR

Katılımcıların Özellikleri

Katılımcıların, 108'inin kadın (%53,7) ve 93'ünün erkek (%46,3) olduğu tespit edilmiştir. Katılımcılar demografik özellikleri bakımından incelendiğinde ise, %30,1'inin 20 yaş ve daha az, %44,9'unun 21 ile 22 yaş arası ve %25'inin 23 yaş ve daha fazla olduğu gözlemlenmiştir. Katılımcılarının hane gelirleri

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2022 Sayı: 27 Sonbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2022 Issue: 27 Autumn Term

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

incelendiğinde, %37,4'ünün hane gelirinin asgari ücret sınırında olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların %86,5'i kentsel bölgede yaşamaktadır. Katılımcıların 105'i ŞBP (%52,2) ve 96'sı KTPM (%47,8) bölümlerinde eğitim görmektedir. Katılımcıların %2,5'inin birinci sınıf, %35'inin ikinci sınıf, %27,5'inin üçüncü sınıf ve %35'inin dördüncü sınıf öğrencisi olduğu tespit edilmiştir. Çevre ile ilgili konularda daha önce eğitim aldığını beyan eden 118 (%58,7) öğrenciden %29,7'sinin ilköğretim, %21,2'sinin lise ve dengi okulda, %44,9'unun ise lisans eğitimi sırasında eğitim aldıkları anlaşılmaktadır.

Ölçeğin Geliştirilmesi ve Korelasyon Analizi Sonuçları

Sürdürülebilir yaşama yönelik tutum ve davranış ölçeğinin kapsam geçerliği alan uzmanlarının görüşleri alınarak sağlanmıştır. Ölçek iki alan uzmanı ve iki doktora öğrencisine incelenmiş ve alınan görüşler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Anketin yapı geçerliği açılımlı faktör analizi (AFA) yapılarak sağlanmıştır. Bunun için Temel Bileşenler (principal components) ve doğrudan döndürme (direct oblimin) yöntemleri kullanılmıştır. Ölçme aracına faktör analizi yapılarak yapılamayacağını belirlemek için KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) değeri ve Bartlett's Testi (Bartlett's Test of Sphericity) hesaplanmıştır. KMO değerinin 0,80'nin üstünde çıkmış olması (KMO=0.829, p<0.00) faktör

analizi açısından örneklem kümesinin iyi olduğunu göstermiştir (Çokluk, Şekercioğlu, & Büyüköztürk, 2012, s. 207). Bartlett's testi sonucunun da $X^2_{(35)}=2240,648$ p<0,00 olarak bulunmuştur. Bu bulgu maddeler arasındaki korelasyonların AFA için yeterince büyük olduğunu ortaya koymuştur. AFA sonucunda 35 maddeden oluşan ölçeğin özdeğeri 1'den büyük 9 bileşenden oluştuğu ve toplam varyansın %61,284'ünü açıkladığı tespit edilmiştir. Taslak ölçeğin Anti-imağ r değerlerinin 0,698-0,937 arasında olduğu da belirlenmiştir. Yamaç-birikinti grafiği incelendiğinde ise üç bileşenin varyansa önemli bir katkı yaptığı dördüncü bileşenden sonra katkının hem küçük ve hem de yaklaşık olarak aynı olduğu görülmüştür. Bu çerçevede, analizin üç faktör için tekrarlanmasına karar verilmiştir. Alan yazınında bir maddenin faktör yük değeri için asgari büyüklüğün 0,300 olması yönünde yaygın bir görüş vardır. Faktör yükü değerleri örneklem büyüklüğü ile ilişkili olup, 0,400 faktör yükü için en az 200 kişilik örneklem büyüklüğüne ihtiyaç bulunmaktadır (Sarıgül, 2015:207). Geliştirilen ölçek 201 kişiye uygulandığı için faktör yükü kesme noktası 0,400 olarak belirlenmiştir. Benzer şekilde birden çok faktörde yüksek yük değeri veren binişik maddelerde ölçekten çıkarılmıştır. Üç faktörlü yapı için yapılan analizlerde maddeler binişiklik ve faktör yük değerinin kabul düzeyini karşılayıp karşılamaması açısından değerlendirildiğinde, dört maddenin binişik

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2022 Sayı: 27 Sonbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2022 Issue: 27 Autumn Term

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

olduğu ve üç maddenin ise 0,400 kabul düzeyinin altında yük değeri verdiği görülmüştür. Yapılan temel bileşenler analizleri sonucunda ölçek 28 maddeye indirilerek son şeklini almıştır. SDT ölçeğini oluşturan üç faktörün toplam varyansın %47,750'sini açıkladığı tespit edilmiştir. Sosyal bilimlerde açıklanan varyansın %40 ile %60 arasında olması yeterli kabul edilmektedir (Çokluk vd., 2012:194-197). Buna göre SDT ölçeğinin geçerli özellik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Faktörlerin toplam varyansa yaptıkları katkının ise birinci faktör için %28,308, ikinci faktör için %12,211, üçüncü faktör için %7,232 olduğu tespit edilmiştir. Son olarak SDT ölçeğinin güvenilirliğini tespit etmek amacıyla Cronbach Alpha güvenilirlik analizi yapılmış ve ölçeğin güvenilirliği $\alpha = 0,874$ olarak hesap-

lanmıştır. Bu değer ölçekte yer alan maddeler arasında güçlü bir iç tutarlılık bulunduğu ve ölçeğin ilk aşamada güvenilir olduğunu ortaya koymaktadır. Buna ek olarak birinci alt boyutunun güvenilirliği $\alpha = 0,890$, ikinci alt boyutunun güvenilirliği $\alpha = 0,837$ ve üçüncü boyutun güvenilirliği $\alpha = 0,723$ olarak tespit edilmiştir. Cronbach Alpha değerinin 0,70 ve üstü olması, bir ölçme aracının güvenilirliği için yeterli görülmektedir (Tablo 1) (Bursal, 2019:231). Bu aşamadan sonra her bir faktöre giren ölçek maddeleri incelenmiş ve alt boyutlar isimlendirilmiştir. Birinci faktör bireyin çevre ve çevresel problemler ve çevresel problemler ile en etkili mücadele biçimleri hakkındaki bilgi ve bilinç düzeyini ortaya koyan ifadeleri içerdiği için “çevresel farkındalık” olarak adlandırılmıştır.

Tablo 1. SDT Ölçeğinin Faktör ve Güvenirlik Analizi Bulguları

	Component			Ortak Faktör Varyansı*
	F1	F2	F3	
1-Hava su ve toprak kirlenmesinin hem bitkiler hem de hayvanların yaşamları üzerinde ciddi tehlikeler yaratmaktadır.	0,780			0,61
2-Doğa ile uyum içinde yaşamazsak insanlık yavaş yavaş yok olup gidecektir.	0,761		0,173	0,61
3-Diğer canlılar da insanlar kadar önemlidir.	0,746		-0,174	0,59
4-Doğal yaşam alanlarına zarar vermemeye dikkat ederim.	0,726			0,53
5-Adaletsiz paylaşımı beraberinde yoksulluk, çatışmalar, açlık gibi başka sosyal problemlerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır.	0,706	-0,140	0,152	0,54

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2022 Sayı: 27 Sonbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2022 Issue: 27 Autumn Term

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

6-Çevre dostu proje ve programların hazırlanması bir gerekliliktir.	0,698	0,132		0,50
7-Eğer dünyanın sıcaklığı yükselirse yiyecek ve su kıtlığı oluşur.	0,687		-0,181	0,50
8-İnsanoğlu, çeşitli şekillerde tüm döngüleri etkilemektedir.	0,646	0,120	0,139	0,45
9-Çöp ve zehirli atıklar dünya boyutunda çözüm üretilmesi gereken bir çevresel sorundur.	0,644	0,172		0,44
10-Doğal kaynakların (su, yakıt, enerji vb.) gereksiz tüketimine karşıyım.	0,563	0,237		0,37
11-Kırsal bölgelerin inşaat alanlarıyla kaplandığını görmek beni üzüyor.	0,560	0,154		0,34
12-Gezegelimiz sınırlı kaynaklara sahiptir.	0,539		0,152	0,31
13-Fabrika bacalarından çıkan kara duman beni kızdırıyor.	0,472	0,224	-0,176	0,30
14-Çevre sorunlarını önleyecek ve çözecek siyasi veya yasal vatandaş eylemlerinde (ör. imza kampanyaları veya gösteriler) katılıyorum.		0,727		0,53
15-Yazılı ve görsel basında yayınlanan çevre sorunları ile ilgili programları izlerim.		0,725		0,53
16-Çevreyi korumayı amaçlayan sivil toplum örgütlerine düzenli bağış yaparım.	-0,206	0,715	0,265	0,62
17-Doğada ayrışması uzun zaman alan plastik ürünler yerine pahalı olsa bile çevre dostu ürünleri alırım.		0,694		0,48
18-İkinci el mobilya, elbise gibi eşyaları satın alırım.		0,613		0,38
19-Çevresel konularla ilgili bir kulübe-derneğesivil toplum kuruluşuna üye olmak önemlidir.		0,584		0,34
20-Kullanılmış kağıtları, cam şişeleri, pilleri vb. ayrıştırarak geri dönüşüm için biriktiririm.	0,147	0,577		0,35
21-Uzun bir banyo yapmak yerine duş alarak su tasarrufu yaparım.	0,246	0,505		0,32
22-Kullanılmayan eşyaları (mobilya, elbise gibi) kullanabilecek diğer kişilere bağışlarım.	0,283	0,495	-0,170	0,35

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2022 Sayı: 27 Sonbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2022 Issue: 27 Autumn Term

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

23-Çevreyi kirleten kişileri uyarırım.	0,244	0,493	0,30	
24-Gerekli durumlarda tarla açmak için ormanları yok edilebilir.	-0,136	0,125	0,797	0,67
25-İnsanlar doğayı kendilerine uygun gördükleri şekilde değiştirmelidir.	-0,108		0,797	0,65
26-Korunması gerekenler sadece ekonomik değeri olan bitki ve hayvanlardır.			0,757	0,57
27-Doğa kendini her zaman yenileyebilir.	0,212		0,521	0,32
28-İnsanların çevre kirliliği konusunda aşırı endişelendiğini düşünüyorum.	0,121	0,105	0,468	0,24
Özdeğer	7,926	3,412	2,025	-
Açıkladığı Varyans	%28,308	%12,211	%7,232	%47,750
Madde sayısı	13	10	5	28
Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayısı (α)	0,890	0,837	0,723	0,827
F1: Çevresel Farkındalık, F2: Çevreci Davranışlar, F3: Ekosentrik Tutum				

* Cronbach's alpha (α) $\geq 0,9$ ise mükemmel ; $0,9 > \alpha \geq 0,8$ ise iyi, $0,8 > \alpha \geq 0,7$ ise kabul edilebilirdir.

İkinci faktör ise bireylerin çevrelerine karşı sorumlu şekilde davranmasını içeren ifadeleri kapsadığı için “çevreci davranışlar” olarak kavramsallaştırılmıştır. Üçüncü faktör bitkiler, insanların doğayı kendi amaçları doğrultusunda kullanmasının doğru olduğunu, teknolojik imkânlardan en iyi şekilde faydalanılmasının gerektiğini ve insanların doğayı kontrol altında tutabileceğini ileri süren ifadeleri içerdiği için “Teknosentrik (teknoloji merkezli) tutum” olarak adlandırılmıştır (Tablo 1). Ölçeğin ve alt boyutlarının arasındaki ilişki Spearman-Brown korelasyon analizi tekniği ile değerlendirilmiş olup ölçeğin toplam puan ve tüm alt boyut puanları arasında istatistiksel açıdan ($p < 0.05$) pozitif yönde

orta düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur. Birinci faktör ve ikinci faktör arasında orta düzeyde pozitif ($r=0,393$) ve anlamlı ($P < 0,01$) bir ilişki olduğu anlaşılmaktadır. Birinci faktör ve üçüncü faktör arasında ise anlamlı ($p < 0,05$) bir ilişki tespit edilememiştir. Benzer bir şekilde, ikinci faktör ve üçüncü faktör arasında da anlamlı ($p < 0,01$) bir ilişki görülmemektedir.

Öğrencilerin Sosyo Demografik Özelliklerine Göre Sürdürülebilir Yaşam Ölçeği Alt Grupları Arasındaki Farklılıklar

SDT ölçeğini ortaya koyan bileşenler ile öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri aralarında anlamlı bir farklılık olup olmadığını

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2022 Sayı: 27 Sonbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2022 Issue: 27 Autumn Term

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

belirlemeden önce değişkenlerin ve alt ölçek puanlarının normal dağılıp dağılmadığını tespit etmek gerekmektedir. Bu nedenle bu çalışmada değişkenlerin normal dağılıp dağılmadığını anlamak için Çarpıklık (Skweness) katsayısı analizi yapılmıştır. Yapılan analize değişkenlerin çarpıklık katsayısı standart sapmaya bölümünde elde edilen sonuçlar 1,96'dan küçük olduğu için değişkenler ve alt ölçeklerin normal dağılım göstermediği tespit edilmiştir (Bursal, 2019:50). Bu nedenle değişkenler ile faktörün alt boyutları arasındaki ilişkiyi incelemek için parametrik olmayan Mann-Whitney Testi ve Kruskal- Wallis Testlerinin kullanılmasına karar verilmiştir.

Kurskal - Wallis testi sonuçlarına göre öğrencilerin kaçınıcı sınıfta okudukları ile çevresel farkındalık puanı ortalaması ($K_i^2=0,809$, $P=0,847>0,05$), çevreci davranış puanı ortalaması ($K_i^2=2,09$, $P=0,554>0,05$) ve teknosentrik tutum puanı ortalaması ($K_i^2=4,123$, $P=0,249>0,05$) arasında anlamlı bir farklılık olmadığı anlaşılmaktadır. Öğrencilerin yaş grupları ile çevresel farkındalık puanı ortalaması ($K_i^2=3,607$, $P=0,307>0,05$), çevreci davranış puanı ortalaması ($K_i^2=3,652$, $P=0,302>0,05$) ve teknosentrik tutum puanı ortalaması ($K_i^2=6,734$, $P=0,81>0,05$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir (Tablo 3). Öğrencilerin ailelerinin ortalama hane geliri ile çevresel farkındalık puanı ortalaması ($K_i^2=0,263$,

$P=0,967>0,05$), çevreci davranış puanı ortalaması ($K_i^2=5,656$, $P=0,13>0,05$) ve teknosentrik tutum puanı ortalaması ($K_i^2=1,023$, $P=0,796>0,05$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmektedir. Temel harcamaları dışında hobileri ve keyif alacakları eylemleri için bütçe ayırabilen öğrencilerin, çevreci davranışlar puanı ortalaması ($K_i^2=6,295$, $P=0,043<0,05$) arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilirken, çevresel farkındalık puanı ortalaması ($K_i^2=0,944$, $P=0,624>0,05$) ve teknosentrik tutum puanı ortalaması ($K_i^2=1,152$, $P=0,562>0,05$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespit edebilmek amacıyla yapılan Mann-Whitney Testi sonuçlarına göre hobileri için “kısmen” bütçe ayırabilen öğrenciler ile bütçe ayıramayan öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmektedir. Ayrıca kısmen bütçe ayırabilen öğrencilerin bütçe ayıramayan gruba göre daha fazla çevreci davranış gösterdiği de anlaşılmaktadır. Cinsiyet, eğitim aldıkları bölüm ve yerleşim birimi gibi iki bağımsız grubun ortalamalarını karşılaştırmak için parametrik olmayan Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre; öğrencilerin okudukları bölüm ile teknosentrik tutum faktörü arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilirken, çevresel farkındalık ve çevreci davranışları ile arasında istatistiksel olarak

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yılı: 2022 Sayı: 27 Sonbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2022 Issue: 27 Autumn Term

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

anlamli bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular KTPM bölümünde öğrenim gören öğrencilerin ŞBP bölümünde okuyan öğrencilere göre teknosentrik tutum puanlarına ilişkin ortalamalarının daha fazla olduğu belirlenmektedir. Öğrencilerin daha önce çevre konusunda eğitim aldığı beyan eden öğrenciler ile beyan etmeyen öğrencilerin Çevresel farkındalık, çevreci davranış ve tutum puanları ortalamaları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı anlaşılmaktadır. Öğrencilerin cinsiyetleri ile çevresel farkındalık ve çevreci davranış puanları ortalamaları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilirken, teknosentrik tutum puanı ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmektedir. Elde edilen bulgular, kadınların çevresel farkındalıklarının ve çevreci davranış gösterme eğilimlerinin erkeklerden daha fazla olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin aileleri ile yaşadıkları yerleşim birimi ile ölçek alt puan ortalamaları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Son olarak öğrencilerden sürdürülebilir kentsel gelişmeye yönelik verilen stratejileri önem sırasına göre derecelendirmeleri istenmiştir. Öğrencilerinin öncelikli olarak ele alınması gerektiğini ifade ettikleri stratejiler sırasıyla; birinci sırada “yaşam kalitesinin artırılması (%34,2)”, ikinci sırada “sağlıkla ilgili temel gereksinimlerin karşılanması (%17,9)”, üçüncü sırada “temiz ve

içilebilir su bulma”, “yoksullukla mücadele (%7,1)”, dördüncü sırada “beslenme sorunlarının çözümü (%7,1)”, beşinci sırada “İstihdam sorunlarının çözümü (%5,6)”, altıncı sırada Beslenme sorunlarının çözümü (%5,6), yedinci sırada “Çevresel risklerin ortadan kaldırılması (%5,1)”, sekizinci sırada “Biyolojik çeşitliğin korunması ve geliştirilmesi (%4,6)”, dokuzuncu sırada “Teknolojide yeniden yapılanma %(3,1)”, onuncu sırada “Nüfus artışının denetim altına alınması (%2,6)”, on birinci sırada “Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı (%2,6)” ve on ikinci sırada “Kentsel gelişmede alternatiflerin bulunması (%0,5) olduğu tespit edilmiştir.

TARTIŞMA

Yaşamı nasıl gördüğümüzden nasıl davrandığımıza kadar neredeyse her şey, kişisel inanç, tutum ve değerler kümesine dayanmaktadır. Değerler yaşamımızda bizim için önemli olanı ifade etmektedir. Bu değerler aynı zamanda hedeflerimizi temsil eden ve davranışlarımıza rehberlik eden motivasyon yapılarıdır (Bozdemir, 2019:44). Bu nedenle bireylerin sürdürülebilir yaşama dair davranış ve tutumlarını belirleyebilmek için bireylerin çevre hakkında sahip oldukları bilgi ve kaygının derecesi ile tutum ve davranışlarını anlamak gerekmektedir (Kement, 2020:187). Bu çalışmada Müderrisoğlu ve Altanlar, (2011:161-162), Kibbe vd. (2014:4-6) ve Pan vd. (2018:8-9) çalışmalarından yararlanıla-

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2022 Sayı: 27 Sonbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2022 Issue: 27 Autumn Term

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

rak sürdürülebilir yaşama yönelik tutum ve davranış (SDT) ölçeği geliştirilmiştir. SDT ölçeğini oluşturan bileşenlerin sırasıyla “çevresel farkındalık”, “çevreci davranışlar” ve “teknosentrik tutum” olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin varyans oranlarına bakıldığında “çevresel farkındalık” bileşenin toplam varyansa yaptığı katkının %28,308 ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir. İkinci sırada “çevreci davranışlar” (%12,211), üçüncü sırada ise, %7,232 oranla ise “tutum” bileşenin ölçüğe katkıda bulunduğu tespit edilmektedir. Bu durum sürdürülebilir yaşam biçiminin benimsenebilmesi için çevresel farkındalık düzeyinin artırılmasının önemini açıkça ortaya koymaktadır. Kaiser vd. (1999:14) ve Makki vd. (2003:30) göre, bireylerin çevresel tutumları ile çevresel davranışları arasında önemli bir ilişki vardır. Ancak bu çalışmada çevresel farkındalık ile tutum arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir. Benzer bir şekilde, çevreci davranış ve tutum arasında da anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Bu çalışmanın bulguları ile benzerlik gösteren çalışmalar da bulunmaktadır. Örneğin Acungil (2020:1021)’in yaptığı çalışmada da üniversitede çevre eğitimi alan öğrencilerin çevresel tutum ve farkındalıkları ile çevresel duyarlılıkları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Pan vd. (2018:634) ve Kaiser (1999:13)’da çevre için daha fazla empati ve duyarlılığa sahip bireylerin, çevreyi korumaya ve çevreye karşı sorumlu davranışları

benimsemeye daha istekli olduğunu ifade etmektedir. Bu çalışmada elde edilen bulgular da öğrencilerin çevresel farkındalığı arttıkça çevresel sorumluluk yüklenmesine yönelik davranışlarının arttığını ortaya koymaktadır.

Çalışmaya katılan öğrenciler, mesleki gelişimleri gereği birinci sınıfın ikinci döneminden itibaren çevre, ekolojik sürdürülebilirlik, sürdürülebilir toplum ve sürdürülebilir kentsel gelişme üzerine mesleki disiplinlerine ve okudukları yarıyıla göre farklılaşan ağırlık ve kapsamda teorik ve uygulamalı dersler almaktadırlar. Bu bağlamda kentsel tasarım ve peyzaj mimarlığı bölümünün 2017-2022 eğitim ve öğretim yılları arasındaki eğitim planları incelendiğinde ekoloji, sürdürülebilir çevre ve kent ekolojisi ile ilgili olarak verilen teknik seçmeli derslerin dördüncü yarıyıldan itibaren “çevresel okur-yazarlık (2 kredi)” dersi; beşinci yarıyıldan itibaren “kentsel açık ve yeşil alan sistemleri” (2 kredi) dersi, altıncı yarıyıldan itibaren “ekoloji odaklı planlama ve tasarım (3 kredi)” dersi; yedinci yarıyıldan itibaren “peyzaj planlama (ÖD-3 kredi)” dersleri olduğu tespit edilmektedir. Ayrıca KTPM mesleği eğitiminin gereği olarak birinci yıl ikinci yarıyıldan itibaren peyzaj tasarım ve planlama ile ilişkili olan teorik ve uygulamalı dersler verilmektedir. Bunlar ikinci yarıyıldan itibaren verilen “topografya (3 kredi)”, üçüncü yarıyıldan itibaren verilen “tasarım ve planlama için bitki bilgisi” ve dördüncü yarıyıldan itibaren verilen “bitkisel tasma-

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2022 Sayı: 27 Sonbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2022 Issue: 27 Autumn Term

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

rim” dersleridir. Bunlara ek olarak, üçüncü yarıyıldan itibaren verilen stüdyo derslerinde yapılan planlama ve tasarım çalışmalarında çevresel ve estetik değerlerin planlama ve tasarımdaki yeri ve önemi tartışılmaktadır. Benzer bir şekilde, şehir ve bölge planlama bölümünde verilen derslerin içeriği incelendiğinde, teknik seçmeli dersler kategorisinde ikinci dönemde “çevre ve ekoloji” (3 kredi); üçüncü dönemde “çevresel estetik” (3 kredi); dördüncü dönemde “peyzaj öğeleri tasarımı” (2 kredi), beşinci dönem “iklim değişikliği ve kent planlama” (3 kredi) ve “kent kimliği ve morfoloji” (3 kredi) derslerinin verildiği görülmektedir. Ayrıca zorunlu dersler kategorisinde yer alan “kentsel açık yeşil alanlar sistemi” (2 kredi), “planlama kuram ve teknikleri” (2 kredi), “kentsel koruma ve yenileme” gibi dersler verilmektedir. Daha da önemlisi ikinci sınıf üçüncü dönemden itibaren verilen stüdyo derslerinde sürdürülebilir yaşam çevreleri oluşturabilmek için yeni şehircilik akınlara odaklanılarak kentsel ve bölgesel ölçekte doğal, kültürel ve ekonomik çevreye yönelik ne tür stratejiler geliştirilebileceği üzerine tartışılmaktadır. Ancak yine de öğrencilerin çevre konusunda aldıkları eğitim ile ilgili farkındalıklarını anlamak için daha önce çevre konusunda eğitim alıp almadıkları sorgulanmıştır. Araştırmanın yapıldığı zaman diliminde Covid 19 pandemisi nedeniyle birinci sınıfların toplam örneklem içindeki ora-

nının³ sadece %2,5 olmasına rağmen öğrencilerin %41,3’ünün çevre konusunda eğitim almadıklarını beyan ettikleri görülmektedir. Oysa her iki bölümde de sadece birinci sınıf ilk dönem çevre ile ilgili doğrudan bağlantı kuran teorik ve uygulamalı ders bulunmamaktadır. Bu nedenle araştırmada öğrencilerin %97,5’inin en azından lisans döneminde çevre ve ekoloji ile ilgili ders aldıklarını beyan edecekleri öngörülmüştür. Bu bağlamda elde edilen bulgular ilginç ve düşündürücüdür. Bu durum Covid 19 pandemisi boyunca öğrencilerin uzaktan eğitim alması dolayısıyla söz konusu derslerin kapsam ve içeriğine erişimde yaşadıkları sorunlardan ya da söz konusu dersleri içselleştirememelerinden kaynaklanabilir. Ayrıca çalışmada elde edilen bulgular daha önce çevre eğitimi aldığını beyan eden öğrenciler ile çevre ile ilgili eğitim almadığını ifade eden öğrencilerin çevresel farkındalık, çevreci davranış ve teknosentrik tutumları arasında bir farklılık olmadığını da ortaya koymaktadır. Oğuz vd. (2011:38) peyzaj mimarları, çevre mühendisliği ve şehir ve bölge planlama öğrencilerinin farkın-

3 Covid 19 pandemisi nedeniyle ulusal ve uluslararası platformda ilköğretim, lise ve üniversite eğitimleri 2019-2021 yılları arasında online olarak verilmiştir. 2021/2022 eğitim öğretim yılında Şehir ve Bölge Planlama Bölümlerinin kontenjanı 1570 kişi olarak belirlenmiş olmasına rağmen, ilgili bölüme sadece 226 öğrenci yerleşmiştir. Benzer bir şekilde, Peyzaj Mimarlığı Bölümleri için belirlenen kontenjan 1587 olmasına rağmen bu bölüme de sadece 346 öğrenci yerleştirilmiştir. <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-univ.php?u=1009>

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2022 Sayı: 27 Sonbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2022 Issue: 27 Autumn Term

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

dalıklarıyla ilgili yaptıkları çalışmada benzer şekilde; öğrencilerin çevre ile ilgili aldıkları dersler olmasına rağmen Kyoto Protokolü (%44,1) ve küresel iklim değişikliğinin olası etkilerini (%76,5) bilmediklerini ortaya koymaktadır. Makki vd., (2003:31)'da araştırmalarında katılımcıların çevresel bilgisi ve tutumları arasında oldukça düşük korelasyonlar olduğunu tespit etmişler ve bilginin tutum ve davranış üzerindeki etkisinin doğrudan olmadığını, bunun aracılık ettiğini vurgulamışlardır. Benzer bir şekilde Müderrisoğlu ve Altanlar (2011:166) çalışmasında öğrencilerin aldıkları derslerin onların çevresel tutum ve davranışlarını etkilemediğini gözlemlemiştir. Ancak öğrencilerin çevresel bilgi düzeyi ile çevresel tutumları arasında pozitif yönde ilişki olduğunu tespit eden çalışmalar da bulunmaktadır. Örneğin Schmidt (2007:3) ve Meinhold ve Malkus (2005:523)'da çevresel bilgi seviyesi yüksek olan öğrencilerin çevresel tutumlarının daha yüksek değerlere sahip olduğu ve çevresel açıdan bilinçli davranış sergilediklerini belirtmişlerdir. Şahin ve Kazoğlu (2017:63)'da çevre etiği dersi alan bireylerin edindikleri bilgilerin, bireylerin çevreye yönelik yaklaşımlarını olumlu yönde etkilediğini ortaya koymaktadır. Boo ve Park (2013:1140-1143)'da özellikle, daha önceki çevre eğitimi deneyiminin yeşil uygulamalar (green practices)⁴ bilgisinden çok daha güçlü

bir öngörücü değişken olduğunu ortaya koymaktadır.

Çalışmada öğrencilerin sürdürülebilir yaşama yönelik çevresel farkındalık, çevreci davranış ve teknosentrik tutumlarının sınıf, ortalama hane geliri ve yerleşim yerine göre farklılaşp farklılaşmadığı da anlaşılmaya çalışılmıştır. Yapılan değerlendirmelerde öğrencilerin çevresel farkındalık, çevreci davranış ve teknosentrik tutum puanlarına ilişkin ortalamalar arasındaki farkların öğrencilerin eğitim aldıkları sınıfa göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Her iki bölümde de öğrencilerin birinci dönemden sekizinci döneme kadar ekoloji, sürdürülebilir çevre ve ekolojik planlama ile ilgili aldıkları derslerin sayısı göz önünde bulundurulduğunda elde edilen bu sonuç oldukça şaşırtıcıdır. Oğuz vd., (2011:38) ve Konakoğlu Kurt (2020:138)'nin bulguları da bu çalışma ile benzerlik göstermektedir. Bu bulguların tam aksine Makki vd., (2003:29) ise öğrencilerin okudukları sınıfa göre çevreye olan tutumlarının değiş-

olabilecek çevre dostu eylemler olarak ifade edilmektedir. <https://www.igi-global.com/dictionary/green-practices-in-supply-chain-management-to-improve-sustainable-performance/66707>. Ancak toplantı ve etkinlik endüstrisinde yeşil, çevresel etkileri azaltmak için geri dönüşüm gibi kişisel eylemlerde bulunmaktan daha fazlasını ifade eder. Yeşil bir toplantı veya etkinlik, sürdürülebilirlik politikalarını veya uygulamalarını, en önemli konuyu temsil eden çevresel hususlarla birlikte, operasyon ve yönetimine dahil eder (Laing ve Frost, (2010)'dan akt. Boo ve Park, 2013:1132).

4 Yeşil uygulamalar; Çevrenin korunmasına ve sürdürülebilirliğin geliştirilmesine yardımcı

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2022 Sayı: 27 Sonbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2022 Issue: 27 Autumn Term

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

kenlik gösterdiğini belirlemişlerdir. Bu çalışmada öğrencilerin çevresel farkındalık, çevreci davranış ve teknosentrik tutum puanlarına ilişkin ortalamalar arasındaki farkların öğrencilerin ortalama hane gelirine göre anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır. Ancak temel harcamaları dışında hobileri için bütçe ayırabilen öğrencilerin çevresel davranış puanları arasında ise anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Benzer bir şekilde, hane geliri daha yüksek olan öğrencilerin çevreye yönelik tutumlarının daha olumlu olduğunu belirten çalışmalar da bulunmaktadır (Kılıç ve Girgin, 2019: 227-229; Şama, 2003: 107). Buna karşın hane geliri düşük olan bireylerin daha fazla çevre yanlısı olduğu sonucunu çıkaran çalışmalar da vardır (Uyeki ve Holland, 2000:658). Bu çalışmada yerleşim birimine göre öğrencilerin çevresel farkındalık, çevreci davranış ve teknosentrik tutum puanlarına ilişkin ortalamalar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Ancak Şama (2003: 107-108) ve Tuncer vd., (2004:174) kentsel alanda okuyan öğrencilerin kırsal alanda okuyan öğrencilere göre çevresel değerlerin daha fazla farkında olduklarını ortaya koymaktadır (Şama, 2003: 107-108; Tuncer Vd., 2004:174). Bunun tam tersine Varah vd. (2020:1302) ise kırsal alandaki öğrencilerin kentsel alandaki öğrencilere göre daha olumlu (ekosentrik) çevresel tutum gösterme olasılığı olduğunu belirtmişlerdir (Varah vd., 2020:1302). Bu makalede elde edilen bulgula-

ra göre öğrencilerin eğitim aldıkları bölümün teknosentrik tutum ölçeği puanlarına ilişkin ortalamalarda etkili olduğunu göstermektedir. Başka bir ifadeyle KTPM bölümünde okuyan öğrencilerin teknosentrik tutum puanı ortalamaları ŞBP bölümünde okuyan öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Her iki bölümün son 4 yıldaki ders planları ve içerikleri incelendiğinde bu durumun ŞBP eğitiminin iklim değişikliği ile mücadele ve sürdürülebilir kentleşme kapsamında yeni şehircilik akımları ve ekoloji odaklı planlama anlayışı üzerine teorik ve uygulamalı dersler verilmesinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Benzer bir bulguya sahip olan Han ve Kwon (2019) da yaptıkları çalışmada LCA (gizli sınıf analizi) analizine göre peyzaj mimarlığı 4. sınıfta okuyan öğrencilerin teknosentrik tutum gösterdiklerini ortaya koymuştur. Han ve Kwon (2019:10-13) bunun sebebinin peyzaj mimarlığı bölümü eğitim müfredatının “teknolojik bir yaklaşımla çevrenin uyumlaştırılması ve ekonomik büyüme” perspektifine yakın olmasından kaynaklanmasına bağlamışlardır. Benzer bir şekilde Varah vd., (2020:1303)’de biyoloji, tıp, veterinerlik, diş hekimliği ve eczacılık gibi yaşam bilimi okuyan öğrencilerin çevreye yönelik tutumlarının fizik bilimi okuyan öğrencilere göre daha duyarlı olduğunu ortaya koymuşlardır.

Bu çalışmanın bulguları öğrencilerin cinsi-

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2022 Sayı: 27 Sonbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2022 Issue: 27 Autumn Term

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

yetlerine göre çevresel farkındalık ve çevreci davranış ölçek puanlarının ortalamalarının farklılaştığını göstermektedir. Çalışma kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre çevresel farkındalıklarının daha fazla olduğunu ortaya koymaktadır. Benzer bir şekilde kız öğrenciler erkek öğrencilerden daha fazla çevre dostu davranış gösterme eğilimindedirler. Literatür incelendiğinde benzer sonuçlar elde eden çalışmalar olduğu görülmektedir (Şahin ve Kazoğlu, 2017:63; Xiao ve McCright, 2015:28; Fernández-Manzanal vd., 2007:1005). Bu çalışmaların aksine erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre çevreye yönelik tutumlarının daha olumlu olduğunu ortaya koyan çalışmalar da bulunmaktadır (Kılıç ve Girgin, 2019:228; Acungil, 2020:1021). Diğer yandan çevre bilgisi düzeyleri ve tutumları açısından kız ve erkek öğrenciler arasında önemli bir fark görülmediğini vurgulayan çalışmalar da vardır (Makki, vd.,2003:29; Kanbak, 2015:79). Sürdürülebilir gelişmeye dair politika ve programlar doğrudan yaşanabilirlik olgusunu ekonomik, sosyal, çevresel ve kültürel açılardan etkilemektedir. Bu bağlamda öğrencilere sürdürülebilir gelişme için geliştirilen stratejileri önceliklerine göre sıralaması istenmiştir. Elde edilen bulgular öğrencilerin sürdürülebilir gelişmenin sağlanabilmesi için öncelikli olarak yaşam koşullarının iyileştirilmesi gerektiğini düşündüklerini ortaya koymaktadır. İkinci olarak sosyal adaletin sağlanması yer alırken, üçüncü olarak ekonomik gelişmenin sağlan-

ması, dördüncü olarak çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması gerektiği konusunda görüş bildirdiklerini ortaya koymaktadır. Elde edilen bu veriler öğrencilerin sürdürülebilir kalkınma kavramını sosyal ekonomik ve çevresel bağlamda ele alabildiklerini göstermektedir. Bu durum öğrencilerin sürdürülebilir kalkınma ile ilgili aldıkları mesleki eğitimlerin sürdürülebilir kentsel gelişme için müdahale edilmesi gereken öncelikli sorunlar konusunda farkındalık kazandırdığını ortaya koymaktadır. Bu farkındalık öğrencilerin yakın gelecekte sürdürülebilir çevre için sorumluluk alabileceklerinin bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Vicente Molina vd, (2013:137) toplumların geleceğini yönlendiren üniversite öğrencilerinin; çevre bilgisi düzeyi ve aldıkları çevre eğitiminin gündelik yaşamlarındaki davranış ve tutumlarını değiştirmede ve sürdürülebilir bir gelecek için toplumu yönlendirme de çok önemli olacağını vurgulaması da bu duruma bir örnektir. Benzer bir şekilde Steg ve Vlek (2009:315)'de çevre yanlısı davranış kalıplarını benimseyen bireylerin uzun vadeli çevresel sürdürülebilirliğin sağlanmasına önemli ölçüde katkı sağladıklarını savunmaktadır.

SONUÇ

Bu çalışmada mimarlık fakültesi öğrencilerinin çevresel farkındalıklarının, çevresel davranışlarını ve sürdürülebilir yaşam kültürünü nasıl etkilediği tespit edilmiştir. Sonuç olarak Mimarlık fakültesinde eğitim gören öğrenci-

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2022 Sayı: 27 Sonbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2022 Issue: 27 Autumn Term

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

lerin çevresel farkındalığının artırılmasıyla mesleki yaşamlarında kamu ve özel sektör paydaşlarına ve karar vericilere doğaya en az etkiyi yapan üretim alternatiflerini seçmeleri konusunda liderlik etmeleri sağlanacaktır. Ayrıca öğrencilerin sürdürülebilir gelişme için aldıkları teorik ve uygulamalı eğitimler hem ulusal hem de uluslararası platformda ekosistemi korumaya yönelik toplumsal sorumluluk projelerini üstlenebilmeleri açısından gerekli bilgi ve donanımına sahip olmalarına yardımcı olacaktır. Bu nedenle sürdürülebilir kalkınma için mimarlık fakültelerinde eğitim vermekte olan bölümlerin lisans ve lisansüstü eğitimlerindeki öncelikli hedefi, eğitim planlarına iklim değişikliği, afet riskinin azaltılması, biyolojik çeşitlilik, yoksulluğun azaltılması ve sürdürülebilir üretim ve tüketim, ekoloji odaklı planlama ve tasarım yaklaşımları gibi eğitim ve öğretim sürecine entegre etmek olmalıdır. Bu kapsamda “sürdürülebilir kalkınma için mimarlık fakültelerindeki lisans ve lisansüstü bölümlerin eğitim vizyonu; “tüm bireylerin, sürdürülebilir bir geleceğe ulaşılması ve olumlu yönde toplumsal dönüşüm için ihtiyaç duyulan değerleri, davranışları, yaşam tarzlarını öğrenme ve ekoloji odaklı planlama ve tasarım ilkelerinin öğretildiği kaliteli bir eğitim alma fırsatını sağlamak olarak güncellenabilir. Ancak bu şekilde, mimarlık fakülteleri bünyesinde eğitim alan öğrencilerin hem üretim süreçlerinin çevresel yüklerinin düşürülmesi hem de çevre farkındalığı yüksek bir

toplumun inşa edilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu nedenle mimarlık fakültesi bünyesinde yer alan bölümlerde çevresel bilgi düzeyini artıracak ve çevrenin korunması ve sürdürülebilirliğine dair daha etkin ve verimli sonuçlar alınabilecek teorik ve pratik derslerin ağırlığı artırılarak müfredatın yeniden oluşturulması oldukça önemlidir. Böylelikle geleceğin meslek adaylarının, toplumsal sürdürülebilirlik kültürünün gelişmesi ve sürdürülebilir kentsel gelişmenin sağlanması için plan ve programlar geliştirilmesine imkân sağlanmış olacaktır. Öğrencilerin sürdürülebilir bir çevre için teknolojiyi daha etkin kullanabilecekleri, çevrenin korunmasına yönelik yerinde gözlem ve uygulamalar yapabileceği, çevrenin korunmasında aktif olarak yer alan Sivil Toplum Kuruluşları ile etkileşimlerinin güçlendirildiği ve ortak çalışmaların yapılabileceği bir eğitim içeriğinin oluşturulması gereklidir. Bu şekilde üniversitelerin liderliğinde, kamu, özel sektör ve STK’lar ile birlikte disiplinlerarası bir çalışma ortamı sağlanarak öğrencilerin bilgi ve donanımlarını test etmelerine olanak tanıyacak staj ortamları da sağlanabilir.

Çalışmada geliştirilen ölçek öğrencilerin ve/veya bireylerin çevresel tutum ve davranışlarının tespit edilmesinde yararlı olabilecek niteliktedir. Ayrıca geliştirilen ölçek sürdürülebilirlik ile ilgili eğitim alan bireylerin eğitim almadan önceki davranış ve tutumları ile eği-

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2022 Sayı: 27 Sonbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2022 Issue: 27 Autumn Term

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

tim aldıktan sonraki davranış ve tutumlarının karşılaştırılması açısından da kullanılabilir. Benzer bir şekilde, bireylerin sürdürülebilir yaşama dair davranış ve tutumları arasındaki farklılıkların bireylerin hangi özelliklerinden kaynaklandığının tespit edilmesine yardımcı olabilecektir. Çalışmada ölçek geliştirmek amacıyla kullanılan istatistiksel yöntemler alan yazını ile ilgili farklı ölçeklerin nasıl geliştirilebileceğine dair ipuçları da vermektedir. Bu nedenle çalışmanın alan yazınına yaygın bir etkisi olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

ACUNGİL, Y., (2020). Üniversitede Çevre Tutum ve Davranış Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Bir Çalışma: Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Örneği. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, (3):1-36, Doi:10.33630/ausbf.780600

AIT TALEB, Z., EL FAROUKI, M., EL MEJDOUB, M., (2021). The Environmental Knowledge And Pro-Environmental Behavior of Future Engineers in Morocco, E3S Web of Conferences, 234: 1-7, Doi:10.1051/e3sconf/202123400088

AJZEN, I., (2001). Nature and Operation of Attitudes, Annual Review of Psychology, 52, ss.27 – 58

AJZEN, I., FISHBEIN, M., (2000). Attitudes and the Attitude-Behavior Relation: Rea-

soned and Automatic Processes. European Review of Social Psychology, 11(1):1-33, Doi:10.1080/14792779943000116

AJZEN, I., FISHBEIN, M., (1980). Understanding Attitudes and Predicting Social Behavior. Prentice-Hall, Englewood Cliffs, ss.1-278

BAHŞİ N., BOSTAN BUDAK D., ZAIMOĞLU Z., KAYA A., (2022). Attitudes and Behaviors of People about Environment in Adana Province, Turkey April 2022, Doi:10.21203/rs.3.rs-1521408/v1

BOO, S., PARK, E., (2013). An Examination of Green Intention: the Effect of Environmental Knowledge and Educational Experiences on Meeting Planners' Implementation of Green Meeting Practices, Journal of Sustainable Tourism, 21(8):1129-1147, Doi:10.1080/09669582.2012.750327

BOZDEMİR, H., (2019). Çevresel Değerler ve Eğitimi. İçinde S. Gürbüzöğlü Yalman-çı, S. Aydın, Çevre Etiği Temel ilkeleri ve Eğitimi, Ankara : Nobel Yayınevi, ss.37-56

BURSAL, M., (2019). SPSS ile Temel Veri Analizleri, Ankara: Anı Yayıncılık, ss.1-207

CENGİZ, A.E., (2014). An Environmentally Friendly Type of Building: Green Buildings. International Refereed Journal

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2022 Sayı: 27 Sonbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2022 Issue: 27 Autumn Term

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

of Design and Architecture, 1(1):1–13,
Doi:10.17365/tmd.2014019185

ÇOKLUK, Ö., ŞEKERCİOĞLU, G., BÜYÜKÖZTÜRK, Ş., (2012). Sosyal Bilimler için Çok Değişkenli İstatistik SPSS ve LISREL Uygulamaları, Ankara: Pegem, ss.1-407

DHENGE, S.A., GHADGE, S.N., AHIRE, M.C., GORANTİWAR, S.D., SHİNDE, M.G., (2022). Gender Attitude Towards Environmental Protection: A Comparative Survey During COVID-19 Lockdown Situation. Environment, Development and Sustainability, Springer Netherlands, ss.1-46

FERNÁNDEZ- MANZANAL R., RODRIGUEZ BARREIRO, L. M., CARRASQUER, J. (2007). Evaluation of Environmental Attitudes: Analysis and Results of a scale Applied to University Students, Science Education, 91(6):908-100, Doi:10.1002/sce.20218

HAN, S., KWON, Y., (2019). Awareness and Attitude of College Students Majoring In Landscape Architecture Towards The Sustainable Development. Sustainability (Switzerland), 11(19): 1–17, Doi:10.3390/su11195464

HEYL, M., DIAZ, E.M., CIFUENTES, L., (2013). Environmental Attitudes and

Behaviors of College Students: A Case Study Conducted At A Chilean University, Revista Latinoamericana de Psicología, 45(3):487–500, Doi:10.14349/rlp.v45i3.1489

KAISER, E., WOLFING, S., FUHRER, U., (1999). Environmental Attitude And Ecological Behavior, Journal of Environmental Psychology, 19:1-19, Doi:10.1006/jevp.1998.0107

KANBAK, A., (2015). Üniversite Öğrencilerinin Çevresel Tutum ve Davranışları: Farklı Değişkenler Açısından Kocaeli Üniversitesi Örneği, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (KOSBED), 30:77-90

KARAKUT TOSUN, E., (2019). Sürdürülebilir Kentleşme Kent Modelleri Üzerine Bir İnceleme, Bursa: Dora, ss.1-186

KEMENT, Ü., (2020). Çevreye İlişkin Tutum, İçinde C. Yaşaroğlu (Ed.), Çevre Psikolojisine Giriş Ankara: Nobel, ss.177-201

KIBBE, A., BOGNER, F.X., KAISER, F.G., (2014). Exploitative vs. Appreciative Use of Nature – Two Interpretations of Utilization and Their Relevance for Environmental Education, Studies in Educational Evaluation, 41:106-112, Doi:10.1016/j.stueduc.2013.11.007

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2022 Sayı: 27 Sonbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2022 Issue: 27 Autumn Term

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

- KILIÇ, Ç., GİRĞİN, S., (2019).** Ortaokul Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Tutumlarının 2-ÇDM Tutum Ölçeği Kullanılarak Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi, 6 (2):215-232
- KOLLMUSS, A., AGYEMA, J., (2002).** Mind the Gap: Why do People Act Environmentally and What are the Barriers To Pro-environmental Behavior. Environmental Education Research, 8(3):239-260, Doi:10.1080/13504620220145401
- KONAKOĞLU KURT, S.S., (2020).** A Study for Determining the Level of Consciousness, Awareness and Sensitivity of University Students on Environmental Issues: The Case Study of the Department of Urban Design and Landscape Architecture at the Amasya University, Turkey, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 11(2):130–141
- LIU, D., DU, H., SOUTHWORTH, F., MA, S., (2017).** The Influence of Social-Psychological Factors on the Intention to Choose Low-carbon Travel Modes in Tianjin, China, Transportation Research Part A: Policy and Practice, 105: 42–53, Doi:10.1016/j.tra.2017.08.004
- LOZANO, R., (2011).** The State of Sustainability Reporting in Universities, International Journal of Sustainability in Higher Education, 12(1): 67-78, Doi:10.1108/14676371111098311
- MAKKI, M., ABD-EL-KHALICK, F., BOUJAUDE, S., (2003).** Lebanese Secondary School Students' Environmental Knowledge and Attitudes, Environmental Education Research - Environ Educ Res, 9:21–33. Doi:10.1080/13504620303468
- MEINHOLD, J.L., MALKUS, A.J., (2005).** Adolescent Environmental Behaviors: Can Knowledge, Attitudes, and Self-efficacy Make a Difference? Environment and Behavior, 37(4):511-532, Doi:10.1177/0013916504269665
- MÜDERRİSOĞLU, H., ALTANLAR, A., (2011).** Attitudes and Behaviors of Undergraduate Students Toward Environmental Issues. Int. J. Environ, Sci. Tech, 8 (1):159-168, Doi:10.1007/BF03326205
- NOLAN, J.M., (2010).** “An Inconvenient Truth” Increases Knowledge, Concern, and Willingness to Reduce Greenhouse Gases, Environment and Behavior, 42(5):643–658, Doi:10.1177/0013916509357696
- OĞUZ, D., ÇAKCI, I., KAVAS S., (2011).** Yüksek Öğretimde Öğrencilerin Çevre Bilinci, SDÜ Orman Fakültesi Dergisi, 12(1):34–39
- ÖZTÜRK KURTASLAN, B., (2014).** Kentsel

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yılı: 2022 Sayı: 27 Sonbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2022 Issue: 27 Autumn Term

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Yeşil Yollar ve Sürdürülebilirlik: Urban Greenways And Sustainability: Boston Rose, Uluslararası Hakemli Tasarım ve Mimarlık Dergisi, 2(1):86–97

PAN, S.-L., MORRISON, A.M., HUANG, W.-S., LİN, M.-C., (2018). Will the Future Be Greener? The Environmental Behavioral Intentions of University Tourism Students, Sustainability, 10(634):1-17

QU, Y., LIU, Y., NAYAK, R.R., LI M., (2015), “Sustainable Development of Eco-Industrial Parks in China: Effects of Managers’ Environmental Awareness on the Relationships Between Practice And Performance”, Journal of Cleaner Production, 87:328- 338

SARI, E., (2020). Çevreci Değerler ve Çevreci Davranışı Açıklayan Modeller, İçinde C. Yaşaroğlu (Ed.), Çevre Psikolojisi-ne Giriş Ankara: Nobel Yayınevi, ss.207-236

SARIGÜL, H., (2015). Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölçeği: Geliştirme, Geçerlilik ve Güvenilirlik, Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 13(1):200-2018

SCHMIDT, J.E., (2007). From Intentions to Actions: The Role of Environmental Awareness on College Students, Journal of Undergraduate Research X, 123(1):1–

25

SCHMIEDEBACH, M., LITZKE, V., LA-UMEN, S., WEGNER, C., (2022). Pre-dispositions Define A Pro-Environmental Attitude, Journal of STEAM Education Journal of Science, Technology, Engineering, Mathematics and Art Education, 1(5):1–14

SCHULTZ, P.W., SHRIVER, C., TABANICO, J.J., KHAZIAN, A.M., (2004). Implicit connections with nature. Journal of Environmental Psychology, 24(1):31–42, Doi:10.1016/S0272-4944(03)00022-7

STEG, L., VLEK, C., (2009). Encouraging Pro-environmental Behaviour: An Integrative Review And Research Agenda. Journal of Environmental Psychology, 29(3):309-317 Doi:10.1016/j.jenvp.2008.10.004

SUMMERS, M., COMEY, G., CHILDS, A., (2004). Student Teachers Conceptions of Sustainable Development: The Starting-Points of Geographers And Educational Research, 46 (2):163-182

ŞAHİN, B., KAZOĞLU, I., GERDAN, E., (2017). International West Asia Congress of Tourism (Iwact’17). İçinde H. Işık, Ö. Demirhan, A. Ayhan ve M. Kocabaş (Ed.), Çevreye Yönelik Ekosentrik, Antroposentrik ve Antipatik Tutumlar: Tu-

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2022 Sayı: 27 Sonbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2022 Issue: 27 Autumn Term

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

- rizm Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma, Çanakkale, Türkiye: Paradigma Akademi Basın Yayın Dağıtım, ss.50–66
- ŞAMA, E., (2003).** Öğretmen Adaylarının Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumları, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 33(2):99-110
- TAKALA, M., (1991).** Environmental Awareness and Human Activity, International Journal of Psychology, 26(5):585–597, Doi:10.1080/00207599108247146
- TEKELİ, İ., ATAÖV, A., (2017).** Sürdürülebilir Toplum ve Yapılı Çevre, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, ss.1-243
- TUNCER, G., SUNGUR, S., TEKKAYA, C., ERTEPINAR, H., (2004).** Environmental Attitudes of the 6th Grade Students from Rural and Urban Areas: A Case Study For Ankara, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 26:167–175
- UĞUZ YEDİEVİLİ, H., (2021).** Sürdürülebilir Yaşam Alanları İnsan Odaklı Kentler, İstanbul: Humanist, ss.1-184
- UYEKİ, E., HOLLAND, L., (2000).** Diffusion of Pro-Environment Attitudes? American Behavioral Scientist-Amer Behav SCI, 43:646–662, Doi:10.1177/00027640021955478
- VARAH, F., MAHONGNAO, M., FRANCIS, D.J., SHIMRAH, T., (2020).** Measuring Environmental Attitudes and Behaviors: A Study of Undergraduate Students in Delhi, Natural Hazards, 103(1):1291–1306, Doi:10.1007/s11069-020-04035-3
- VICENTE-MOLINA, M.A., FERNÁNDEZ-SAINZ, A., IZAGIRRE-OLAIZOLA, J., (2018).** Does Gender Make A Difference In Pro-Environmental Behavior? The Case of the Basque Country University Students. Journal of Cleaner Production, 176:89–98, Doi:10.1016/j.jclepro.2017.12.079
- XIAO, C., MCCRIGHT, A.M., (2015).** Gender differences in environmental concern: revisiting the institutional trust hypothesis in the USA, Environ. Behav, 47 (1):17-37, Doi:10.1177/0013916513491571
- YALÇINER ERCOŞKUN, Ö., (2018).** Sürdürülebilir Kentsel Planlama ve Tasarım: Dünya Örnekleri, Ankara, Türkiye: Gazi Kitabevi, ss.1-301
- YILMAZ TURGUT, N., (2012).** Çevre Politikası ve Hukuku, 2. Baskı, Ankara, Türkiye: İmaj Yayınevi, ss.1-396
- İNTERNET KAYNAKLARI**
- <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-univ.php?u=1009> (E.T. 19.08.2022)

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2022 Sayı: 27 Sonbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2022 Issue: 27 Autumn Term

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

<https://www.igi-global.com/dictionary/green-practices-in-supply-chain-management-to-improve-sustainable-performance/66707> (E.T.25.08.2022)

https://www.sustainable-environment.org.uk/Earth/Ecocentrism_and_Technocentrism.php (E.T. 21.08.2022)

<https://www.greengrowthknowledge.org/blog/can-we-really-change-our-behaviour-sustainable-future> (E.T. 20.08.2022)

http://arsiv.uclg-mewa.org/doc/rio-20_GrSon.pdf (E.T. 17.08.2022)

<https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf> (E.T. 25.08.2022)

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2022 Sayı: 27 Sonbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2022 Issue: 27 Autumn Term

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

EXTENDED ABSTRACT

Introduction: Environmental problems caused by climate change, natural disasters and unconscious consumption in line with rapid economic growth in recent years have exceeded the carrying capacity of the world (UN, 2016; Heyl, 2013:488). As a result of this, human life is being endangered day by day. Especially due to the rapidly developing urbanization phenomenon due to population growth, great efforts are required to ensure the sustainable balance in the ecosystem (Cengiz et al., 2014:2). For this reason, it has been accepted that it is the common responsibility of all humanity to provide, protect and develop an environment with ecologically balanced conditions in which all living things and people can survive. It is stated that environmental awareness, environmental behavior, environmental attitudes and values should be developed positively in order to create a conscious society with high environmental awareness, especially within the scope of environmental protection and implementation of sustainable urbanization criteria. For this purpose, it is important for sustainable life and urbanization to learn the attitudes and behaviors of individuals about the environment, to realize how aware they are of environmental problems and how consciously they act in solving these problems. Although it is not sufficient for individuals to receive education on environmental protection and sustainability alone to create sustainable environmental awareness, it contributes to the positive development of their mindsets and behaviors. Especially in the design of cities and urban environments, as the decision makers of the future, it should be among the primary goals to raise the awareness of students studying in architectural professional groups about sustainable living environments. These trainings to be given for sustainable development and the design and planning of a sustainable urban environment will enable students to develop knowledge, skills and value judgments in terms of taking the initiative to do something individually and/or collectively on issues related to environmental sustainability at global and local level (Summers et al., 2004:167). Purpose: The relationship between human beings and themselves, other people, the natural and artificial environment ensures the formation and continuity of a sustainable urban culture by creating common behavioral patterns. In order to realize sustainable development, it is necessary to improve the level of awareness and consciousness of stakeholders on this issue and thus adapt the sustainable lifestyle to daily life. Therefore, it is important to raise awareness on social responsibilities to protect the ecosystem. Course contents related to environmental protection and sustainable urban development have been developed and started to be addressed in the education programs of different disciplines. It is important to improve the environmental

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2022 Sayı: 27 Sonbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2022 Issue: 27 Autumn Term

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

awareness and ecological design understanding of students studying in architecture disciplines, who will put forward spatial strategies and policies that can contribute to the sustainability of the city in their professional lives. Therefore, this study focuses on understanding the factors that determine the awareness, environmentalist attitudes and behaviors of university students studying at the faculty of architecture towards sustainable living. For this purpose, the study aims to answer the following research questions: (a) What are the components that determine the attitudes and behaviors towards sustainable living (SAB) of students studying in architecture professional groups? (b) Is there a significant difference between the individual characteristics of students and the components that determine their attitudes and behaviors towards sustainable living? If there is a significant difference, what kind of characteristics of the participants are responsible for this difference? Method: In this study, a scale was developed to determine students' attitudes and behaviors towards sustainable development and living (SAB) by making use of the literature. Exploratory Factor Analysis (EFA) was conducted to determine the construct validity of the STS scale. Spearman-Brown correlation analysis was applied to determine the relationship between the scale and its sub-dimensions. Mann-Whitney Test and Kruskal-Wallis Test were conducted to determine whether there was a significant difference between the socio-demographic characteristics of the participants and the components of the SAB scale. Findings: It was determined that the components of the STS scale are “environmental awareness”, “environmental behaviors” and “technocentric attitude”. It was also found that there was a significant difference between the gender of the students and their environmental awareness and environmental behaviors. While it was determined that there was a statistically significant difference between the department of the students and the technocentric attitude factor, it was determined that there was no statistically significant difference between environmental awareness and environmental behaviors. The findings obtained reveal that students studying in the urban design landscape architecture department develop more technocentric attitudes than students studying in the city and regional planning department. It is determined that there is a statistically significant difference between the gender of the students and the mean scores of environmental awareness and environmental behavior, while there is no significant difference in the mean score of technocentric attitude. The findings obtained show that women have more environmental awareness and tendency to show environmentalist behavior than men. It was determined that there was no statistically significant difference between the mean scores of the scale sub-scores according to the residential unit and household income of the students. However, it was determined that there was a significant difference between the environmental beha-

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2022 Sayı: 27 Sonbahar Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

September / October / November / December Year: 2022 Issue: 27 Autumn Term

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

avior scores of students who could allocate a budget for hobbies other than their basic expenses. The study reveals that students think that living conditions should be improved primarily in order to ensure sustainable development. In the second place, social justice should be ensured, in the third place, economic development should be ensured, and in the fourth place, environmental sustainability should be ensured. These data obtained can reveal that students can handle the concept of sustainable development in social, economic and environmental contexts.

Conclusion and Suggestions: It has been determined that students' environmental awareness affects their environmental behaviors and sustainable living culture. For this reason, it is thought that increasing the weight of theoretical and practical courses related to sustainable living and urbanization in architecture faculties will help students develop plans and programs to develop a culture of social sustainability and to ensure sustainable urban development. For a sustainable environment, it is necessary to create a curriculum in architecture faculties where students can use technology more effectively, make on-site observations and practices for the protection of the environment, strengthen their interaction with NGOs actively involved in the protection of the environment and carry out joint studies. In this way, under the leadership of universities, an interdisciplinary working environment can be provided together with the public, private sector and NGOs, and internship environments that will allow students to test their knowledge and equipment can also be provided. The scale developed in the study can be useful in determining the environmental attitudes and behaviors of students and/or individuals. In addition, the developed scale can be used to compare the behaviors and attitudes of individuals who receive education on sustainability before receiving education with their behaviors and attitudes after receiving education. Similarly, it can help to determine which characteristics of individuals are responsible for the differences between their behaviors and attitudes towards sustainable living. The statistical methods used in the study to develop scales also provide clues about how different scales related to the literature can be developed. Therefore, it is thought that the study will have a widespread impact on the literature.
